

2011: In jier mei nije kânsen

Na de gemeentelijke en landelijke verkiezingen in 2010 was in 2011 de verkiezing van Provinciale Staten. Doarpswurk heeft aan enkele van de verkiezingsdebatten meegewerkt om het belang van de leefbaarheid op het platteland goed onder de aandacht van de deelnemende partijen te brengen.

De uitkomst van de verkiezingen was dat voor het eerst de FNP meedoet in het college van Gedeputeerde Staten. Dat is uniek en mooi voor de partij en scheidt zeker verwachtingen voor het platteland waar de oorsprong van de partij ligt.

Voor Doarpswurk betekent het nieuwe coalitieakkoord behoud van haar positie van organisatie voor de ondersteuning van de besturen van dorpen en dorpshuizen, maar niet geheel zonder kleerscheuren. Vanaf 2012 moet 5 procent ingeleverd worden. Wel is er duidelijkheid over een jaarlijkse bijdrage voor de komende 4 jaar tot 2016.

In 2011 heeft de provincie in vier bijeenkomsten de contouren van de nieuwe Aginda Leefber Plattelân aan de inwoners gepresenteerd. Na de vele nuttige inbreng van de aanwezigen, zijn de opmerkingen verwerkt in de nota 'In skep kwaliteit der boppe op'. Hierin wordt meer ruimte geboden voor en inzet gevraagd van de inwoners voor een meer duurzame samenleving, ook in de dorpen.

Aan het Klanttevredenheidsonderzoek heeft u veelvuldig meegedaan en dat stellen wij bijzonder op prijs. Verderop leest u meer over de resultaten. Wij gebruiken de uitkomsten voor de verbetering van onze dienstverlening en hopen daarmee beter aan te sluiten bij uw vragen.

Veel aandacht is gegaan naar de opzet van het Netwerk Duurzame Dorpen dat inspeelt op het vraagstuk waar veel van uw besturen mee aan de slag zijn: hoe kunnen we de ontwikkeling in ons dorp sturen en ondersteunen om te komen tot een duurzame gemeenschap. Niet alleen gericht op energie, ook op de sociale samenhang in het dorp. Het resultaat is dat wij met behulp van een aantal koploperdorpen proberen een platform te creëren waar u informatie over deze onderwerpen kunt vinden en delen met elkaar.

Doarpswurk doet mee aan een tweetal landelijke projecten die door onze landelijke koepel, de LVKK zijn geïnitieerd. Het gaat om een project gericht op kennisuitwisseling en vermeerdering voor dorps-

huizen, waarbij o.a. de Vraagbaak (op internet) wordt geactualiseerd. Het tweede project heeft betrekking op versterking van burgerparticipatie in 'krimpregio's'. Dit project heeft in onze provincie de naam 'Ons dorp in 2020' en bij de opzet heeft de Heidemij (KNHM) actief geparticipeerd. Deskundigen en inwoners van dorpen stonden aan de basis van het project.

In november vond het tweejaarlijkse plattelandsparlement plaats, deze keer in het Tweede Kamergebouw in Den Haag. Het belang hiervan is dat op deze wijze de inzet van vele inwoners op het platteland goed voor het voetlicht wordt gebracht. Zo konden de politici via direct contact met inwoners zien dat ondersteuning van het werk essentieel is om de leefbaarheid op het platteland in een snel veranderende samenleving (door de voortschrijdende digitalisering) op een goed niveau te houden voor nu en de toekomst. Want ik vertrouw erop dat u als vrijwilliger met veel plezier uw werk voor de dorpsgemeenschap heeft gedaan en wilt blijven doen.

Eelke Nutma, directeur Doarpswurk

Jaarbericht 2011

In dit Jaarbericht kunt u lezen over de verschillende activiteiten die Doarpswurk heeft opgepakt. Activiteiten voor u en met u. Een aantal projecten van Doarpswurk krijgen dit keer extra aandacht. En ook willen we iets vertellen over de vele relaties die Doarpswurk onderhoudt binnen

de provincie, binnen Nederland en ook buiten de landsgrenzen met als doel ons werk goed voor het voetlicht te krijgen, te versterken en verder uit te bouwen. We kunnen in dit Jaarbericht onmogelijk alles benoemen wat er in 2011 is gebeurd. We kunnen niet meer doen dan u een goede indruk geven.

Multifunctioneel met Zorg voor Kwaliteit

Dorpshuisbesturen hebben te maken met wet- en regelgeving die ingewikkeld en soms zelfs tegenstrijdig is en vaak verandert. Dat geldt voor bestaande dorpshuizen en ook voor nieuwe initiatieven voor multifunctionele centra. Het valt daarom niet mee om als bestuur de zaken goed voor elkaar te hebben. Het project 'Multifunctioneel met zorg voor kwaliteit' schiep duidelijkheid. Het project is in 2011 afgesloten, maar heeft een uitloop in 2012.

Minne Hovenga was de afgelopen drie jaar projectleider en richtte zich op twee pijlers: multifunctionele centra en de implementatie van kwaliteitszorg. Hij begeleidde projectgroepen in verschillende dorpen bij de realisatie van een multifunctioneel centrum. Een proces van lange adem, dat systematisch moet worden afgewerkt om geen cruciale stappen te vergeten. Als leidraad werd daarom een schema aangehouden die stap voor stap werd afgewerkt. Zoals een haalbaarheidsonderzoek, een structuur voor exploitatie en beheer, een programma van eisen en intentie- en samenwerkingsovereenkomsten met de gebruikers. Hovenga zorgde voor de input van de verschillende stappen. Zo zocht hij bijvoorbeeld de actuele wet- en regelgeving uit, zorgde hij voor kengetallen op het gebied van exploitatie en voor voorbeelden van intentieovereenkomsten. "We trekken het

project niet, maar ondersteunen het proces", geeft hij zijn rol aan. "Het is een project van het dorp. Maar door onze kennis en netwerk kunnen we de initiatiefnemers begeleiden en wijzen op mogelijkheden en voorbeelden waarvan ze kunnen profiteren en leren."

Een ander onderdeel van het project is de implementatie van kwaliteitszorgtraject 'Goed voor Elkaar'. Insteek van dit onderdeel is dat dorpshuisbesturen systematisch aan de slag gaan met alle aspecten die bij het runnen van een dorpshuis te maken hebben: wet- en regelgeving, barexploitatie, vrijwilligersbeleid, noem maar op. Voor bestuurders valt het niet mee om zicht te houden op alle ontwikkelingen en vaak is onduidelijk of wel aan alle eisen wordt voldaan. Na de start van het project in 2009 bleek dat er veel belangstelling was voor de methode, waarbij alle aspecten aan de orde komen.

De belangstelling was zo groot, dat besloten werd het project in 2011 voort te zetten. Bovendien was de behoefte aan 'nazorg' ook groot. Het gaat namelijk niet alleen om het in kaart brengen van de knelpunten en problemen, maar vooral om het uitwerken van de actiepunten die uit de inventarisatie voortvloeien. Ook hierbij zorgde Hovenga voor de begeleiding en het aanleveren van voorbeelden en hulpmiddelen. Deze werkzaamheden zullen overigens ook na het officiële einde van het project, gefinancierd door Provinsje Fryslân, woningcorporaties en gemeenten, nog wel even doorgaan als regulier werk van de consultants van Doarpswurk. Dat geldt overigens ook voor de begeleiding van multifunctionele centra.

Bij de afsluiting van het project kwamen een aantal trends naar voren. Zo zijn de regelmatige veranderingen en voortdurende onduidelijkheden van wet- en regelgeving een doorn in het oog van vele bestuursleden. Te denken valt aan de Drank- en Horecawet, de HACCP, Buma/Stemra en voorschriften vanuit o.a. de gemeente. Ook de relatie tussen bestuur en beheerder bleek hier en daar voor knelpunten te zorgen. Bij de multifunctionele centra zorgden vooral de financieel onzekere tijden en het terugtrekken van partijen voor onzekerheden en hoofdbrekens. Daarnaast werden de projecten complexer door de aandacht voor duurzaamheid bij de bouw.

Oudemirdum blij met MFC It Klif

In Oudemirdum ging in 2011 een lang gekoesterde wens in vervulling: op 16 december werd het nieuwe multifunctionele centrum It Klif officieel geopend. De sloop van het oude dorpshuis en de bouw van het nieuwe MFC kon binnen een jaar gerealiseerd worden. De voorbereidingen duurden echter nogal wat langer.

"De wens voor een nieuw multifunctioneel centrum was er al in 1993", vertelt Coert Winkel, momenteel voorzitter van het MFC en ten tijde van de nieuwbouw secretaris. Planologisch waren er destijds echter nog geen mogelijkheden. Een paar jaar geleden ontwikkelde een werkgroep een ambitieus plan voor een nieuw MFC, maar dit bleek financieel te hoog gegrepen en niet exploitabel. "De wens was er echter wel en ook de gemeente Gaasterlân-Sleat was bereid om mee te werken, dus was het zaak om door te zetten", vertelt Winkel. "Als klein groepje hebben we de schouders eronder gezet en een realistisch en exploitabel plan gemaakt."

De groep begon met een plan van eisen: wat is nodig aan voorzieningen, wat zijn de wensen

van de gebruikers en wat is exploitabel. Oftewel: wat mag het maximaal kosten. Doarpswurk zorgde voor input van gegevens en ervaringen van andere dorpshuizen. Ook verzorgde Doarpswurk de contacten met de gemeente en subsidieverstrekkingen.

Met het plan van eisen werden vijf aannemers uitgenodigd om in combinatie met een architect een plan te maken. De bouwgroep Dijkstra Draisma en architectenbureau Zijlstra kwamen met het beste plan en konden begin 2011 aan de slag, samen met veel vrijwilligers. Winkel: "Voorwaarde om het plan binnen het budget te realiseren was dat er veel werk door vrijwilligers werd gedaan. Dat ging in goede harmonie met de aannemer."

Het centrum draait op drie pijlers: dorpshuis, sport en zorg. Zo houden de huisartsen er spreekuur, is er een diëtiste en fysiotherapeut en dagopvang voor ouderen. Met de nieuwe sportzaal gaat een grote wens van het dorp in vervulling. De zaal voldoet nu aan de eisen van de Nederlandse Volleybal Bond zodat de thuiswedstrijden van de volleybalvereniging NOK in het dorp zelf kunnen worden gespeeld. En It Klif heeft verschillende ruimtes voor vergaderingen, recepties en andere activiteiten.

Winkel blijkt tevreden terug op het hectische jaar. Het gebouw staat er, nu is het zaak om nog wat klussen af te maken en de boel draaiende te houden. "De vrijwilligers vormen de rode draad binnen het hele verhaal. Als je die achter je hebt, is er veel te realiseren."

Schingen-Slappeterp licht dorps huis door

Dorps huis 'Op Healwei' in Schingen-Slappeterp heeft de boel eens flink opgeschud in 2011. Niet alleen kwam er een bouwplan om het gebouw bij de tijd te brengen, het bestuur lichtte ook de eigen organisatie en beleid door. Dankzij het kwaliteitszorgsysteem kregen ze de zaak goed op orde.

De aanleiding van de bouwplannen en de interne kwaliteitszorg was de dorpsbelangvergadering in 2010, vertelt voorzitter Wimmy Bouma van Op Healwei. "Der wie fraach nei mear iepenheid oer de gong fan saken. Einliks wist net ien hoe't alles no krekt siet." Door omstandigheden kwam er bovendien een vrijwel volledig nieuw bestuur dat zelf ook graag meer inzicht wilde krijgen in alles wat met het runnen van een dorps huis te maken heeft. Daarom werd besloten bij Doarpswurk aan te kloppen voor een kwaliteitszorgtraject.

Hiervoor is de methode 'Goed voor elkaar' gebruikt. In verschillende sessies zijn stap voor stap alle onderdelen die komen kijken bij het runnen van een dorps huis tegen het licht gehouden. Van verzekeringen tot vrijwilligersbeleid en van vergunningen tot communicatie. Wat is er geregeld, hoe is het geregeld, welke acties moeten worden ondernomen om hiaten op te vullen, alles komt zo systematisch aan bod. "Troch it folgjen fan sa'n metoade, wistst seker datst alle ûnderdielen te pakken hast en neat mist", zegt Bouma. "It wie foar alle bestjoerders hiel ferhelderjend."

De methode leverde voor Op Healwei verschillende aandachtspunten op. Zo was het zinvol om het verhuurbeleid nog eens goed onder de loep te nemen en bleek het dorps huis oververzekerd te zijn. Ook het vrijwilligersbeleid was een punt van aandacht. Samen met de vrijwilligers is een visie gemaakt die de komende jaren verder wordt uitgewerkt.

Die kordate aanpak gold ook voor andere punten. "Nei oanlieding fan de petearen en útkomsten ha we in fysje op papier setten hokker kant we út wolle. Sa ha we as bestjoer in beliedstik wêr't we mei fjirder kinne."

Schingen-Slappeterp heeft het jaar 2012 uitgeroepen tot 'Jaar van het Dorps huis'. De basis die in 2011 is gelegd – een bouwplan en de visie naar aanleiding van het kwaliteitszorgsysteem – moet nu in de praktijk worden gebracht.

'Ieder dorp heeft een ontmoetingsplek nodig'

De ontwikkelingen op het platteland zoals krimp en vergrijzing hebben gevolgen voor de voorzieningen in dorpen. Alles kan niet meer overal. Met creativiteit en samenwerking met buurdorpen is veel te bereiken, maar één voorziening is onmisbaar voor een leefbaar dorp: een eigen dorps huis. "Een ontmoetingsplek is onmisbaar in een dorp", stelt consulent Titus Sijmonsma.

De bouw of verbouwing van een dorps huis is vaak een zaak van lange adem, weet de consulent uit ervaring. Bouwtekeningen, financiering, de wensen van de gebruikers en uiteindelijk de gevolgen voor de exploitatie: er komt veel bij kijken. En ook niet alles lukt. Bijvoorbeeld als een dorp intern verdeeld is en er geen besluit kan worden genomen over de plaats van het dorps huis. Of als een enthousiaste werkgroep prachtige plannen en tekeningen heeft gemaakt die vervolgens stuklopen op de financiering. Dan is het zaak de knop om te zetten en met hetzelfde enthousiasme de plannen aan te passen, al valt dat niet altijd mee. Sijmonsma: "Soms komt ook door een toevalligheid schot in de zaak. Als er ineens door andere ontwikkelingen wel mogelijkheden komen. Als er dan groen licht komt, kan het snel gaan. Mensen zijn over het algemeen enthousiast omdat ze iets willen en zetten er met z'n allen de schouders onder."

Ook in 2011 zijn zo weer werkgroepen actief geweest en blij gemaakt met 'groen licht'. In Oudega (Smallingerland) kan bijvoorbeeld een kleine sporthal naast het dorps huis worden gerealiseerd en ook Broeksterwoude kreeg groen licht voor de bouw van een dorps huis. Ook in Sondel en Scharnegoutum lijkt het erop dat na een langdurig traject de seinen op groen komen te staan. In Witmarsum is het nog niet zover. Daar is een werkgroep bezig ideeën te ontwikkelen voor een eigen dorps huis. "De activiteiten vinden er nu plaats in het dorpscafé. Daar is niets mis mee, maar je moet je wel realiseren dat een

ondernemer andere belangen heeft dan een dorps huisbestuur. Als een ondernemer ermee stopt, ben je als dorp je ontmoetingsplek kwijt."

Dorpen moeten sowieso goed nadenken welke voorzieningen ze bij het dorps huis willen betrekken en welke bijvoorbeeld beter met een buurdorp kan worden gedeeld, stelt Sijmonsma. "Je ziet dat ook gemeenten keuzes gaan maken en niet meer in elk dorp dezelfde voorziening gaat financieren. Het zijn soms moeilijke discussies, omdat je met meer zaken te maken hebt dan alleen bezoekersaantallen en afstanden. Soms is er sprake van rivaliteit tussen dorpen en ook daar moet je rekening mee houden." Aan de andere kant moeten ook de dorpen zelf goed nadenken welke voorziening ze nodig hebben en welke niet. "Als je weet dat een dorp is georiënteerd op een grotere plaats in de buurt, moet je je afvragen of die voorziening wel exploitabel te maken is. Aan de andere kant moet je je ook realiseren dat jouw voorziening ten koste kan gaan van een buurdorp. Dat zijn belangrijke overwegingen."

Een dorps huis met eventuele andere voorzieningen bouwen is echter nog maar het halve werk. Het dorps huis vervolgens ook financieel gezond exploiteren is meestal een veel groter karwei. "De tendens is dat een beheerder of pachter niet meer uit kan omdat de omzet daalt en dat er steeds meer een beroep op vrijwilligers wordt gedaan." Voor dorpen is dat de grote uitdaging. Want een ontmoetingsplek is het kloppend hart van een dorp.

Adviseur voor gemeente en provincie

De consultants van Doarpswurk zijn niet alleen het aanspreekpunt voor dorpsbelangen en dorpshuizen, maar ook adviseur voor externe partijen zoals gemeenten en Provinsje Fryslân.

Zo heeft Doarpswurk in 2010 een adviserende rol gespeeld bij de herindeling en inrichting van de nieuwe gemeente Súdwest Fryslân. Het voorstel van Doarpswurk om dorpencoördinatoren aan te stellen als aanspreekpunt voor de dorpen is door de gemeente overgenomen. Het jaar 2011 was vervolgens een jaar van opstart en implementatie van het kernenbeleid. Ook hier had Doarpswurk een adviserende rol. De ervaringen uit Súdwest Fryslân kunnen

vervolgens dienen als voorbeeld voor de andere grote herindelingen die in Fryslân op stapel staan. Daarnaast adviseren de consultants van Doarpswurk gemeenten ook in het reguliere beleid, bijvoorbeeld op het gebied van dorpshuizen.

Ook de provincie Fryslân werkt aan een nieuw beleid voor het platteland. Onder de naam 'Aginda Leefber Plattelân Fryslân 2011-2013, in skep kwaliteit der boppe

op' heeft de provincie een concept-plan geschreven waarin haar visie op het platteland van de toekomst staat verwoord. Om de mening van de Friese bevolking over het nieuwe plattelandsbeleid te peilen, zijn er in 2011 vier bijeenkomsten in de provincie belegd. Bewoners, instellingen en organisaties in de Friese dorpen konden aan de hand van stellingen hun mening geven en meepraten over de koers die de provincie wil varen. Doarpswurk stelde haar expertise en netwerk beschikbaar om zoveel mogelijk dorpen en bewoners bij deze inspraakbijeenkomsten te betrekken. Doarpswurk leverde bovendien zelf ook bouwstenen voor het nieuwe plattelandsbeleid van de provincie.

Activiteiten in 2011

Inspiratiefestival

Voor de meeste dorpsbelangen en dorpshuizen is september het begin van een nieuw vergaderseizoen. Om dit seizoen extra luister bij te zetten, organiseerde Doarpswurk het Inspiratiefestival in Raerd. Op zaterdag 17 september konden bestuurders kennis maken met nieuwe projecten en ontwikkelingen in verschillende dorpen en projecten waarin Doarpswurk zelf participeert. Zo konden ze inspiratie opdoen voor hun eigen dorp. Bovendien bood het festival uitgelezen mogelijkheden voor netwerken en samenwerking.

Het festival begon met de presentatie van het boekje 'Ons dorp in 2020'. Dit is het resultaat van het project waarin Doarpswurk met de KNHM optrekt. Hoe ziet het platteland er uit in 2020 en hoe houden we onze kleine dorpen leefbaar, dat is de insteek van het project. Welke kwaliteiten zijn belangrijk voor het dorp en hoe zit het met de rol van dorpsbewoners hierin? Gedeputeerde Johannes Kramer nam het boekje in ontvangst en Willem Foorhuis, lector regionale transitie van Van Hall Larenstein, gaf op prikkelende wijze zijn visie over de regio in 2020.

Naast dit algemene project waren er ook concrete voorbeelden hoe een dorp werkt aan zijn toekomst. Vertegenwoordigers uit Rottevalle vertelden over hun (lange) weg naar een dorpshuis dat is gebaseerd op Cradle tot Cradle. Duurzaamheid staat ook in Makkinga centraal. Het bleef niet bij vertellen alleen: op het plein waren bouwmaterialen en voorbeelden te zien die worden gebruikt in het Cradle tot Cradle dorpshuis van Rottevalle. Ook stond er een deel van de productielijn voor zelfbouw-zonnecollectoren uit Makkinga. Daarnaast waren er zelfgekweekte groenten uit de dorpskweekerij van Makkinga te proeven. Robin van Hilten van de organisatie Qoin gaf een presentatie over gemeenschapsmunten en nieuwe manieren om het vrijwilligerswerk in het dorp te versterken.

De Reis 2018

Leeuwarden stelt zich kandidaat als Culturele Hoofdstad in 2018. De aandacht gaat echter verder dan de hoofdstad zelf. Stad en regio zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Culturele Haadstêd is een zoektocht naar culturele, economische en ecologische waarden voor de toekomst. Onderdeel van deze zoektocht is De Reis 2018. Dit is een trektocht door Fryslân langs dorpen en wijken waarbij medewerkers van het project samen met bewoners kijken naar maatschappelijke vraagstukken en hoe je daar als dorp en omgeving mee omgaat. Het doel is het versterken van de gemeenschapszin en de leefbaarheid van de eigen regio.

In 2011 heeft De Reis zes dorpen: Oudebildtzijl, Noordwolde, Smalle Ee, Jistrum, Ritsumazijl en Haskerdijken. Ieder dorp had een artistiek leider waarmee uiteenlopende programma's werden gemaakt. Zo organiseerde Oudebildtzijl de Nachtreis bij het Noorderleeg, maakte Haskerdijken een cultureel wandelpad en boog Ritsumazijl zich over mogelijkheden om zichzelf op de kaart te zetten. Jistrum organiseerde een dorpsfeest onder de naam 'Hebeca-festijn', waarbij het hele dorp werd betrokken. De inwoners van Noordwolde troffen elkaar aan De Ronde Tafel aan de Spokeplas. Ook in Smalle Ee was er een Ronde Tafel met streekproducten en verhalen uit de regio.

Onderdeel van De Reis 2018 was ook de 'Buorren-bijeenkomst'. Op 1 september kwamen ruim vijftig bewoners met het adres Buorren 20 en Buorren 18 bij elkaar om na te denken over de toekomst van Fryslân. De gesprekken leverden een duidelijk wensbeeld op voor leefbaarheid en leefbare dorpen.

Vrijwilligerswerk werkt!

Een leefbaar dorp kan niet zonder vrijwilligers. Dat weten dorpsbelangen en dorpshuisbestuurders maar al te goed, maar hoe krijg je ze en hoe houd je ze vast? Dat is een vraag waar niet alleen deze bestuurders mee rondlopen, maar ook andere maatschappelijke organisaties en verenigingen.

Op 17 november werd er in Gorredijk op de provinciale werkconferentie Vrijwilligerswerk werkt! gesproken over dit onderwerp. De conferentie werd georganiseerd door

Partoer CMO Fryslân in samenwerking met Doarpswurk, de Friese vrijwilligerscentrales en Sport Fryslân ter afsluiting van het Europees Jaar van de Vrijwilliger. De bijeenkomst was bedoeld voor iedereen die op de één of andere manier met vrijwilligerswerk te maken had. Er waren lezingen en workshops en in het Adviescafé konden concrete vragen over allerlei aspecten van vrijwilligerswerk worden gesteld. De conferentie werd afgesloten met het Frysk Frijwilligerswurkdebat.

De organisaties achter deze conferentie werken ook samen in het portaal www.frijwilligerswurk.nl. Bij deze site is ook Keunstwurk betrokken. Op deze website zijn voorbeelden van geslaagde projecten te vinden die in dorpen zijn uitgevoerd. Achterliggende gedachte is dat andere dorpen daarvan kunnen leren en dat het wiel niet opnieuw hoeft te worden uitgevonden. Ook staan op de site publicaties en dossiers met informatie over allerlei aspecten van vrijwilligerswerk.

Projecten in 2011

Ons Dorp in 2020

Krimp, vergrijzing, voorzieningen die verdwijnen, het zijn ontwikkelingen waarmee veel Friese dorpen te maken krijgen of al hebben. Om op deze ontwikkelingen te kunnen inspelen, moet nu al actie worden ondernomen. Het project 'Ons Dorp in 2020' speelt hierop in.

Het project is een samenwerking tussen Doarpswurk en de KNHM (Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij). Deze organisatie ondersteunt initiatieven van bewoners die hun leefomgeving willen verbeteren. Financiering werd gevonden bij de provincie Fryslân en het ministerie van Binnenlandse Zaken in het kader van de krimpregio's. Doarpswurk en KNHM ontwikkelden een werkmethode waarmee bewoners aan de slag kunnen. De eerste stap is een analyse van het dorp, gevolgd door het maken van een visie en het uitstippelen van de koers naar 2020. Het laatste onderdeel van het werkplan is het benoemen van concrete stappen die nodig zijn om die visie waar te maken.

Het ontwikkelde werkboek bevat vier werkvelden waarmee de bewoners aan de slag kunnen: de ontwikkeling van de bevolking, het nieuwe wonen, lokale betrokkenheid en voorzieningen. Voordat het handboek en deze thema's werden vastgesteld, zijn eerst twee sessies met deskundigen gehouden. In de eerste bijeenkomst bogen experts vanuit wetenschappelijke en professionele invalshoek zich over de thema's. Daarna volgde een sessie met 'ervaringsdeskundigen' uit de dorpen zelf. De opmerkingen uit beide sessies zijn verwerkt in de methode.

"Met deze methode krijg je dorpsvisies met een nieuwe invalshoek. Niet meer een opsomming van wensen die een dorp graag wil hebben of houden, maar een stappenplan gericht op de situatie in 2020. Als dorp kun je zelf veel dingen doen zonder dat daar meteen geld tegenover hoeft te staan. Het gaat erom dat je als dorp goed voor ogen hebt waar je naartoe wilt", vertelt Eelke Nutma van Doarpswurk. De methode 'Groeten uit ons dorp! Op weg naar 2020' is in 2011 ontwikkeld en beschikbaar voor dorpen die daarmee aan de slag willen. Doarpswurk begeleidt hen hierbij.

Meer dan Stenen

Dorpshuizen vormen het kloppend hart van het platteland. Niet alleen in Friesland, maar in heel Nederland. Nederland telt circa 2500 dorps- en gemeenschapshuizen die vrijwel allemaal worden bestuurd door vrijwilligers. Dat valt in de praktijk niet altijd mee: bestuurders hebben te maken met regelgeving op allerlei niveaus. Bijvoorbeeld op het gebied van bouw- en verbouw, drank- en horecawet, Buma en Sena, maar ook wetgeving die samenhangt met extra functies die dorpshuizen soms krijgen. Zoals kinderopvang bijvoorbeeld.

Niets is zo frustrerend dan het wiel opnieuw moeten uitvinden, terwijl de oplossing al

door een ander is gevonden. De Landelijke Vereniging Kleine Kernen (LVKK) zorgt daarom samen met de provinciale organisaties waaronder Doarpswurk voor een landelijke aanpak van de ondersteuning van dorpshuizen. Dit is uitgewerkt in het project 'Meer dan Stenen' dat in december 2010 is gelanceerd en in 2011 verder is ingevuld.

De landelijke ondersteuning bestaat o.a. uit een portaal www.dorpshuizen.nl van waaruit de provinciale organisaties kunnen worden gevonden. Via dit portaal is ook de Vraagbaak te vinden. Hierin kunnen dorpshuisbestuurders antwoorden vinden op uiteenlopende vragen over met name

wet- en regelgeving. De Vraagbaak bevat circa 250 onderwerpen en wordt gevuld door de onderliggende organisaties. Zo heeft Doarpswurk de methode voor het opstellen van een kwaliteitszorgsysteem ingebracht. Eelke Nutma: "Het voordeel van de samenwerking en de Vraagbaak is dat je met z'n allen de ontwikkelingen van de wet- en regelgeving kunt bijhouden. Als wij bijvoorbeeld wat hebben uitgezocht, hoeven anderen dat niet meer te doen."

Mede door een bijdrage van het Oranje Fonds konden de organisaties de Vraagbaak in 2011 actualiseren. De Vraagbaak wordt dagelijks bijna 250 keer geraadpleegd.

De Schatten van Fryslân

Ieder dorp heeft zijn eigen geschiedenis, bezienswaardigheden, toeristisch-recreatieve bedrijven, natuur, noem maar op. Deze informatie staat vaak al op internet vermeld, maar daar is door de bomen het bos vaak niet meer te zien. Het doel van het project 'De Schatten van Fryslân', waarvoor in 2011 het startsein is gegeven, is het koppelen van zoveel mogelijk dorpswebsites aan de databases van FrieslandWonderland. FrieslandWonderland bundelt en koppelt toeristische en cultuurhistorische informatie op internet met het doel bedrijven te ondersteunen in hun marketing en de regio beter zichtbaar te maken.

Door het project 'De Schatten van Fryslân', met subsidie van Provincie Fryslân en WoonFriesland, kan ieder dorp zijn website gratis laten koppelen aan FrieslandWonderland. Dat betekent dat de website uitgebreid wordt met informatie over het eigen dorp en de omgeving op het gebied van cultuurhistorische informatie, bedrijven, bezienswaardigheden, natuur en landschap, musea en dergelijke. Er is echter sprake van

een wisselwerking: doordat de dorpen zelf ook informatie aanleveren, kunnen de 'verborgen schatten' van de dorpen worden blootgelegd en centraal op internet worden gebundeld. Daarbij kan worden gedacht aan publicaties, historische gegevens, maar ook wandelroutes en andere toeristische informatie. Via de eigen dorpsite krijgen bewoners toegang tot de informatie. Bovendien kunnen de bezoekers van de dorpsite via de koppeling met FrieslandWonderland ook informatie van andere instellingen en organisaties vinden, zoals Tresoar, Stichting Alde Fryske Tsjerken en Landschapsbeheer Friesland.

Initiatiefnemers voor het project zijn Doarpswurk en FrieslandWonderland en daarnaast zijn ook AOC Friesland en Afûk bij het project betrokken. De uitvoering van FrieslandWonderland is in handen van DeeEnAa, een bedrijf dat zich richt op online city- en regiomarketing. Alle dorpen in Fryslân zijn gevraagd met de informatie die ze hebben de website verder aan te vullen. In november 2011 hadden zich inmiddels meer dan vijftig dorpen aangemeld voor het project en een koppeling.

Makkinga werkt aan duurzaamheid

Als er een dorp kan worden genoemd dat aan de weg timmert met het thema duurzaamheid, dan is dat Makkinga. De Stichting Lokaal Ideaal Makkinga (SLIM) wil met concrete projecten op lokaal niveau veranderingen op gang brengen die uiteindelijk leiden tot een betere wereld. Dat klinkt ambitieus, maar kleine veranderingen die aan de basis beginnen kunnen als een olievlek uitvloeien is de achterliggende gedachte.

Na de officiële oprichting van de stichting in 2010 is het dorp in 2011 aan de slag gegaan met verschillende projecten. Zoals de Dorpstuinderij, waarin jong en oud gezamenlijk aan de slag kunnen. De geoogste producten worden in de plaatselijke supermarkt verkocht en staan in het restaurant op de menukaart. “Zo zijn we met z’n allen verantwoordelijk voor het resultaat en niet iedereen individueel”, legt initiator Eric Schrauwen uit. Daarnaast vergroot de dorpsstui het bewustzijn over lokale voedselproductie. De Dorpstuinderij werd op 18 juni 2011 officieel geopend. Datzelfde

weekend was het eerste zelfbouwweekend voor zonnecollectoren in het dorp. Het leverde twintig collectoren op waarmee tien huizen met behulp van zonne-energie van warm water kunnen worden voorzien. Het weekend was een succes en kreeg een vervolg. Ook andere dorpen toonden belangstelling en dat is ook de insteek van SLIM: als alle dorpen zich op wat voor manier dan ook gaan richten op duurzaamheid, zet dat wel degelijk zoden aan de dijk. Schrauwen: “Wij willen nieuwe dingen uitproberen en een totaalproces op gang brengen. Je kunt ons vergelijken met

aanmaakblokjes: soms vat het omliggende hout vlam, soms doven ze uit. Na een stormachtige start zijn we erg benieuwd hoe het proces verder verloopt.” Dat hoeft niet ingewikkeld, maar kan juist erg praktisch: kijk maar naar de dorpsstui en zonnecollectoren.

SLIM haalt ook een andere energie uit het dorp naar boven: ‘mensenergie’. Door samen met duurzaamheid aan de slag te gaan en kennis te koppelen, ontstaat een enthousiaste groep mensen die samen de schouders eronder zetten en op meerdere fronten de regie nemen.

Cradle-to-cradle

Dorpshuis ‘it Tiksel’ in Rottevalle is een voorbeeld van een project dat in het Netwerk Duurzame Dorpen is opgenomen. Het dorpshuis wordt het eerste ‘cradle-to-cradle’ dorpshuis. Cradle-to-cradle, oftewel van wieg tot wieg, wil zeggen dat alles dat gebruikt wordt weer hergebruikt kan worden. Dit heeft gevolgen voor de bouwmaterialen, energievoorziening, maar ook voor de gebruikers. Voor Rottevalle kwam in 2011 na jaren van overleg en voorbereidingen groen licht in zicht voor realisatie van de plannen. Via het Netwerk Duurzame Dorpen kunnen de ervaringen en de opgedane kennis worden gedeeld met andere dorpen die ook duurzaam willen bouwen.

Jongeren in beeld

Duurzaamheid in dorpen is zeker niet alleen een thema voor dorpsbelangen alleen. De mensen achter het Netwerk Duurzame Dorpen gingen actief op pad om het netwerk te promoten en een breed publiek erbij te betrekken.

Zo werkte het netwerk samen met het Jongerenplatform Friesland dat duurzaamheid ook als thema heeft. “Het is inspirerend om met mensen te werken die open en spontaan zijn”, vertelt Jaap Bijma die namens Doarpswurk bij Netwerk Duurzame Dorpen is betrokken. “We hebben het netwerk aan de jongeren gepresenteerd en met hen een excursie gemaakt langs verschillende initiatieven. Het is voor de werkgroepen binnen de dorpen die met duurzaamheid bezig zijn goed te weten hoe jongeren tegen het thema aankijken. De jongeren op hun beurt konden zien wat er al op het gebied van duurzaamheid wordt gedaan.” Via het Jongerenplatform raakte ook het onderwijs bij het netwerk betrokken. Mjuks, de studentenzender van de NHL, maakte een film over Tzum als een voorbeeld van een duurzaam dorp.

Netwerk Duurzame Dorpen was ook op andere ‘podia’ actief om zijn activiteiten kenbaar te maken aan een breed publiek. Zo gaf Jaap Bijma een workshop ‘duurzame dorpsvisie maken’ als programmaonderdeel van ARK Fryslân. Dit drijvende centrum voor Architectuur en Ruimtelijke Kwaliteit deed in het najaar van 2011 de gemeente Súdwest Fryslân aan. Het netwerk was ook aanwezig op Springtij, het festival voor duurzaamheid.

Netwerk Duurzame Dorpen

De groei van de wereldbevolking, het slinken van fossiele energiebronnen en de opwarming van de aarde. Het lijkt voor dorpen een ver-van-mijn-bed-show. Dorpen kunnen echter wel degelijk een rol spelen in de aanpak van mondiale problemen. Door gezamenlijk te investeren in duurzame energie bijvoorbeeld of het verbouwen van streekproducten.

Netwerk Duurzame Dorpen bundelt en koppelt deze initiatieven. Het netwerk wordt gestalte gegeven door Doarpswurk, Provinsje Fryslân, Stichting DOEN en deelnemende dorpen. Binnen Doarpswurk zijn Tom Vellinga en Jaap Bijma werkzaam voor het netwerk dat in 2011 officieel is gestart.

“Netwerk Duurzame Dorpen is een ontmoetingsplek van, voor en door dorpen”, vertelt Tom Vellinga. Ontmoeten, delen, inspireren, dat is de insteek. Op de website kunnen dorpen hun ideeën en activiteiten bundelen en delen met dorpen die ook met duurzaamheid aan de slag zijn of willen. De initiatieven zijn gerubriceerd in verschillende thema’s, zodat er een goed overzicht is. Bij ieder thema staan deskundigen genoemd die vragen

kunnen beantwoorden. In het vervolgtraject is het de bedoeling dat er netwerkpartners worden gevonden die ook weer hun deskundigheid kunnen inbrengen. “Bijvoorbeeld advies en begeleiding voor het opstellen van een duurzame dorpsvisie of de aanleg van een dorpsstui”, legt Vellinga uit.

Een dorp dat met duurzaamheid aan de slag wil, hoeft niet meteen een windmolen te plaatsen of alle daken van zonnepanelen te voorzien. “Iedere stap telt, van bezinning tot compleet zelfvoorzienend. Als er bewoners zijn die iets met een bepaald thema willen, dan kunnen ze binnen het netwerk voorbeelden en deskundigen vinden die hen verder kunnen helpen. Veel dorpen doen al aan vormen van duurzaamheid. Denk maar aan het inzamelen van oud papier, de jaarlijkse ‘himmeldei’ en het delen van de auto. Zo snijdt het mes vaak aan twee kanten: het is goed voor het milieu en de plaatselijke economie wordt erdoor gestimuleerd.” Voor Vellinga is het duidelijk: “Het is niet een kwestie van of dorpen met duurzaamheid aan de slag gaan, maar wanneer.”

Het Netwerk Duurzame Dorpen is te vinden op www.netwerkdurzaamedorpen.nl

Aanpak Rotte Kiezen

De insteek van het project is duidelijk: de verpaupering van dorpen aanpakken door de 'rotte kiezen' eruit te halen. Oftewel de verkrotte woningen die voor een armoedige aanblik zorgen en soms zelfs onveilige situaties veroorzaken. Door deze 'rotte kiezen' op te knappen of af te breken, komt een dorp veel beter uit de verf en wordt de leefbaarheid vergroot.

Dat is ook het doel van het project Aanpak Rotte Kiezen, een initiatief van Doarpswurk en woningcorporaties in Noord-Friesland. De praktijk is echter weerbarstig, weet projectleider Maeike Lok. Na bijna vijf jaar zijn er nog niet echt concrete voorbeelden van succesvolle opknappacties te geven. Toch worden er wel degelijk resultaten behaald, zegt ze. "We hebben de afgelopen tijd vooral gewerkt aan bewustwording bij gemeenten en woningcorporaties. In ieder dorp is wel een krot te vinden, alleen werd dat vaak niet erkend of was niet bekend wat daaraan te doen was. Wij hebben gemeenten actief benaderd en met hen de problematiek besproken en de mogelijkheden om deze knelpunten aan te pakken. Dit heeft ertoe geleid dat gemeenten zoals Dongeradeel nu concreet beleid maken voor de verpauperde panden."

Een belangrijke stap is een strenger handhavingsbeleid, waardoor eigenaren kunnen worden gedwongen om mee te werken aan een oplossing. Al heeft Lok natuurlijk liever dat er samen met de eigenaar een oplossing wordt gevonden. "Wij kunnen financiering en hulp bieden en er voor zorgen dat de kosten voor het opknappen lager uitvallen. Daarvoor gelden uiteraard wel duidelijke voorwaarden."

Lok is blij met de ommezwaai die gemeenten maken. "Door de krimp zal het aantal leegstaande panden de komende jaren toenemen. Als je niets doet, komen er alleen maar meer rotte kiezen. Daarom is het zo belangrijk dat gemeenten nu actie ondernemen."

Dongeradeel in actie tegen krimp

De gemeente Dongeradeel heeft te maken met krimp. Door de daling van het aantal inwoners ligt verpaupering van leegstaande panden op de loer. De gemeente ziet het project Aanpak Rotte Kiezen als goede mogelijkheid om deze ontwikkeling tegen te gaan. In 2011 is een begin gemaakt met de aanpak van drie panden in Holwerd.

"Als je een dorp toekomstperspectief wilt bieden, moet je er vooral voor zorgen dat de kern vitaal is. Maar juist in de kern van een dorp heb je vaak panden die niet meer aansluiten bij de huidige woonwensen en daarom ligt hier verpaupering op de loer", omschrijft wethouder Sicco Boorsma de situatie in veel dorpen in zijn gemeente. Dongeradeel maakt op meerdere fronten werk van de aanpak van de verkrotting. Zo is het project Aanpak Rotte Kiezen concreet ingezet bij drie panden in Holwerd. "Soms beginnen eigenaren wel vol goede moed hun pand op te knappen, maar komen ze niet verder. Het project Aanpak Rotte Kiezen ontzorgt: door de eigenaren te faciliteren en te begeleiden bij bijvoorbeeld de bouwtekeningen en -aanvragen, wordt het hen gemakkelijker gemaakt."

De gemeente volgt de ontwikkelingen van het project Aanpak Rotte Kiezen ook met interesse met het oog op een ander, eigen project. In 2011 gaf Dongeradeel groen licht voor het Experiment Duurzame Beschermd Dorpsgezichten. Het is de bedoeling dat in vier dorpen – Holwerd, Metslawier, Ee en Paesens-Moddergat – plannen worden ontwikkeld die de dorpen vitaal houden. De aanpak van verpauperde panden is hier een belangrijk onderdeel van. Boorsma: "Een leegstaand

pand dat niet meer wordt onderhouden, beïnvloedt de omgeving. Niet alleen de burens hebben er last van, maar het aanzien van de hele buurt en het hele dorp wordt erdoor aangetast. Vaak gaat het om panden die niet meer geschikt zijn voor bewoning. Met dit experiment kijken we daarom verder: wellicht is een functieverandering mogelijk of zijn er planologisch andere mogelijkheden met de ruimte."

Om de 'rotte kiezen' ook echt te kunnen trekken, is echter medewerking van de eigenaar nodig. De gemeente kan deze met handhaving verplichten om iets aan de situatie te doen. Voorheen was dat alleen het geval als de veiligheid in het geding was, maar sinds 2011 is ook handhaving op basis van welstand mogelijk. Ook bij achterstallig onderhoud kunnen eigenaren nu een brief van de gemeente verwachten. Dongeradeel heeft daarvoor het handhavingsbeleid aangepast en een lijst gemaakt van verpauperde panden. "Door deze aanpassing kunnen we eerder ingrijpen, maar we zijn nog steeds afhankelijk van de bereidheid van de eigenaren om het pand ook kwalitatief goed aan te pakken. Met het project Aanpak Rotte Kiezen krijgen ze hulp en begeleiding, zodat de kans van slagen groter is."

Wat verder voorbij kwam in 2011

Doarpswurk werkt niet alleen aan grote projecten, maar ook aan werkzaamheden die het hele jaar door voorkomen. Bijvoorbeeld de ondersteuning bij het maken van dorpsvisies, nieuw- of verbouw van dorpshuizen en het geven van cursussen. Intern is er gewerkt aan kennisverbetering en beleid.

Cursus Frysk

Een goede communicatie is voor een organisatie als Doarpswurk erg belangrijk. De spreektaal met bestuurders in de provincie is vaak het Fries. Om ook op schrift goed en vooral foutloos in de 'memmetaal' te kunnen communiceren, hebben de medewerkers een cursus Frysk bij de Afûk gevolgd. Dat is niet alleen gemakkelijk voor het opstellen van brieven en officiële stukken in de Friese taal, ook het verzenden van Friese e-mails gaat nu een stuk eenvoudiger.

Klanttevredenheidsonderzoek

Hoe beoordelen de bestuurders van dorpsbelangen en dorpshuizen het werk van Doarpswurk? Dat was de hoofdvraag van het klanttevredenheidsonderzoek dat in 2011 is gehouden. Nynke Talstra stelde met hulp van de Drentse zusterorganisatie BOKD een enquête op die naar de dorpsbelangen en dorpshuisbesturen is verzonden. Daarnaast hield de BOKD negen interviews met bestuurders van een willekeurig dorp. Uit het onderzoek rolde het 'rapportcijfer' 7,6 voor zowel de medewerkers als de informatievoorziening. Wel bleek dat niet altijd duidelijk was wat Doarpswurk wel en niet kan en doet. Er werden ideeën aangedragen voor cursussen en themabijeenkomsten en de bestuurders vonden dat Doarpswurk zich wel wat meer mag profileren in de media.

Buurtmeter

Doarpswurk en Partoer ontwikkelden op initiatief van woningbouwvereniging Elkien een buurtmeter. Deze geeft aan hoe het staat met de sociale leefbaarheid en vitaliteit van een dorp of wijk. Daarbij kan gedacht worden aan het verenigingsleven, de veiligheid en het vrijwilligerswerk. De meter bestaat uit een online vragenlijst die een bestuur of willekeurige groep dorpsbewoners kan invullen. Door dit ieder jaar te herhalen, wordt duidelijk of er veranderingen zijn en kan een gemeente of woningbouwcorporatie beoordelen of er maatregelen nodig zijn. Eind 2011 zijn er in zes verschillende dorpen oefensessies gehouden. De woningbouwcorporaties Elkien en Accolade, en de gemeente Súdwest Fryslân willen met de buurtmeter aan de slag.

Cursussen

Ook in 2011 heeft Doarpswurk weer een aantal cursussen en informatiebijeenkomsten georganiseerd voor haar achterban. De cursus Bedrijfs-hulpverlening (BHV) ging vanwege een gebrek aan belangstelling niet door. De volgende cursussen hebben plaatsgevonden:

Krimp en ontwikkelingskansen voor uw dorp

Voor deze cursus was zoveel belangstelling dat er – na de eerste groep in december 2010 – nog een tweede groep is gestart in januari 2011. In twee bijeenkomsten werden de deelnemers voorgelicht over de kansen die er nog steeds zijn voor dorpen, ondanks ontwikkelingen als krimp en bezuinigingen door gemeenten en provincie. Het waren geanimeerde bijeenkomsten met een positieve inslag.

Sociale Hygiëne

Dorpshuizen waar alcohol wordt geschonken, zijn op grond van de Drank- en Horecawet verplicht om een drank- en horecaverunning te hebben. Het doel van de wet is het stimuleren van verantwoord alcoholgebruik en het tegengaan van overmatige alcoholconsumptie. Sport Fryslân en Doarpswurk organiseren elk jaar een cursus Sociale Hygiëne, waarin deelnemers een verklaring 'Sociale Hygiëne' kunnen halen; een vereiste voor het verkrijgen of behouden van de drank- en horecaverunning. De belangstelling voor de cursus was dit jaar zo groot, dat er twee groepen zijn gevormd.

Effectief vergaderen

Bestuursleden komen regelmatig bijeen en daarom is het goed te weten waar je als vrijwilliger in een bestuur op moet letten en hoe je goed, effectief en plezierig met elkaar kunt vergaderen. De twaalf deelnemers waren positief over de aangeboden leerstof en oefeningen.

Swalkrûtes

Sinds eind jaren '80 geeft Doarpswurk (toen nog FLD) routegidsen uit onder de naam Swalkrûtes. Het doel van deze routegidsen is om de kleine dorpen onder de aandacht te brengen bij fietsers en wandelaars. Zij stimuleren de kleinschalige recreatie en daarmee de levendigheid in de dorpen.

De omschrijvingen van de dorpen en de routebeschrijvingen zijn aangeleverd door vrijwilligers van dorpsbelangen. Om de continuïteit te waarborgen en de routes waar nodig snel te kunnen wijzigen is er voor gekozen om de gidsen te digitaliseren en te publiceren op de website van Doarpswurk. Een deel is al enkele jaren te downloaden. De laatste routes worden nu door Johannes de Jong uit Bears op vrijwillige basis gedigitaliseerd.

Samenwerking

Doarpswurk is niet de enige organisatie die zicht richt op de leefbaarheid en welzijn van het platteland. Waar mogelijk wordt samen-gewerkt met de Provincie en andere organisaties die deels hetzelfde doel nastreven. Voorbeelden zijn Partoer, Keunstwurk, Sport Fryslân en de KNHM. Daarbij kan gedacht worden aan activiteiten en projecten op het gebied van krimp, vrijwilligerswerk en culturele uitingen. Via de Landelijke Vereniging Kleine Kernen (LVKK) is er contact met zusterorganisaties in heel Nederland. In noordelijk verband is er jaarlijks overleg met de Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD) en de Vereniging Groninger Dorpen. Consulente Maeike Lok van Doarpswurk heeft in 2011 meegewerkt aan het project Vijf Sterren Dorpen van de BOKD, terwijl de BOKD meewerkte aan het klanttevredenheidsonderzoek van Doarpswurk.

Vrouwen van Nu

Onderdeel van het werk van de consulenten van Doarpswurk is het verzorgen van lezingen over plattelandsontwikkeling en het werk van Doarpswurk. In 2011 is er onder meer een serie lezingen gehouden voor Vrouwen van Nu. Vrouwen zijn erg belangrijk voor het platteland; zij zorgen vaak voor de bindende factor in een gemeenschap. De bijeenkomsten mondden uit in een uitwisseling van ervaringen en het geven van praktische informatie.

Europa

Vital Villages

Learn for Life, het platform voor internationale volwasseneneducatie (de voormalige Stichting Volkshogeschoolwerk) organiseerde samen met Doarpswurk en Welzijn Midden Drenthe van 28 oktober tot 3 november een internationale workshop over het maken van dorpsontwikkelingsplannen. 'Vital Villages' werd gehouden in Sneek en werd bezocht door vrijwilligers van dorps- en streekorganisaties uit 11 Europese landen. Er werd ondermeer gesproken over de actuele ontwikkelingen van het platteland en er was aandacht voor modellen om tot een dorpsontwikkelingsplan of dorpsvisie te komen. Daarbij werd speciaal gekeken naar de sociale aspecten en duurzaamheid.

SMART

Doarpswurk en Learn for Life zijn beiden partner in het Europese project 'SMART - sustainable villages and education'. Samen met partners uit Portugal, IJsland, Engeland en Slovenië wordt de rol van educatie bij het starten van duurzame dorpen onderzocht en uitgewisseld. In Portugal vond een eerste planningsbijeenkomst plaats en werden duurzame initiatieven bezocht. Het SMART project loopt tot juni 2013.

Doarpswurk
Buorren 28
9012 DH Raerd (Boarnsterhim)
T 0566 - 625 010
F 0566 - 602 555
info@doarpswurk.nl
www.doarpswurk.nl

Dit Jaarbericht 2011 werd gemaakt door
Doarpswurk, juli 2012
Grafische vormgeving en productie:
Groot Haar + Orth
Tekst:
Ida Hylkema, Doarpswurk
Fotografie:
Ida Hylkema, MFC It Klif,
gem. Dongeradeel, SLIM Makkinga,
Doarpswurk
Drukwerk:
Grafisch Bedrijf Hellinga